

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Για την τέχνη του διηγήματος]

Αξίζει να καταγράψω την **ομολογία** σπουδαίου διηγηματογράφου μας, του Δημήτρη Χατζή (για να την ακούσουν οι νεότεροι και όλοι εκείνοι, όσοι νομίζουν πως δεν χρειάζεται καιρό και κόπο το καλό γράψιμο, αλλά πως μας έρχεται αυτοκάλεστο, ετσιδιά, δίχως καιρό και δίχως κόπο ή από απλή έμπνευση):

«Γέλασα πάρα πολύ κάποτε, όταν ένας κριτικός, θέλοντας να με παϊνέψει, έγραψε πως τα διηγήματα τα δικά μου είναι βγαλμένα “με μιαν ανάσα”. Και γέλασα, γιατί ήξερα πως το καθένα τους είναι βγαλμένο με εκατό ανάσες, μέσα σε μια διάρκεια τεσσάρων ή πέντε χρόνων για το καθένα. Νομίζω πως για τον συγγραφέα, και γενικά για τον καλλιτέχνη, είναι δύσκολο και μάλλον άχρηστο να κάθεται να μιλάει ο ίδιος για τον εαυτό του. Να μιλάει όμως για την τέχνη του, την τεχνική του είναι χρήσιμο για όλους. Το πρώτο, λοιπόν, που θα πω για τον εαυτό μου και για το μικρό μου έργο είναι πως εγώ έγραψα αργά, βασανιστικά, σχεδόν σαν τιμωρημένος σε έργα καταναγκαστικά. Μέσα από αυτή την αργή και βασανιστική εργασία μου προσπάθησα από τη μια μεριά να διαμορφώσω τη δική μου τεχνική και από την άλλη μια κάπως ολοκληρωμένη **αντίληψη** για την τέχνη γενικά, για τη λογοτεχνία ειδικότερα και, εντελώς ειδικά, για το είδος που εγώ ήθελα να καλλιεργήσω, για το διήγημα. Κάποιοι κριτικοί, και ευχαριστώ πολύ, παΐνεσαν πολύ το γλωσσικό μου όργανο, τη **συγκρότηση** και τη διάρθρωση κάθε διηγήματος. Θα πω για τη γλώσσα, πως η δική μας, η νεοελληνική γλώσσα, είναι μια από τις δυνατότερες γλώσσες της Ευρώπης και, χωρίς βέβαια να δίνω συμβουλές σε κανέναν, θα πω πως μπορεί να είναι για τον κάθε συγγραφέα που θέλει λίγο να παιδέψει τον εαυτό του, ένα θαυμάσιο, ένα μοναδικό, αν θέλετε, όργανο έκφρασης».

Προχωρώ ακόμα λίγο. Έχει δει κανείς από σας τα κεραμικά του Πικάσο; Λίγες δυνατές πινελιές πάνω στον πηλό, με δυνατά γήινα χρώματα και, ανάμεσά τους, το άπειρο να το συμπληρώσει ελεύθερα ο θεατής, του οποίου ο τεχνίτης σέβεται απόλυτα την ελευθερία; Παρόμοια και τα γραψίματα του Χατζή. Λίγες δυνατές πινελιές με δυνατά γήινα χρώματα και, ανάμεσά τους, ελεύθερος ο αναγνώστης να γεμίσει, όπως νομίζει αυτός καλύτερα, το άπειρο που στήνει μπροστά του, παράλληλα με τη γραφή ο Χατζής. Κάθε λέξη μπλέκεται (ή πλέκεται) στη θηλιά τόσο εκείνης που **προηγέθηκε** όσο και εκείνης που ακολουθεί, κάθε πρόταση μπλέκεται (ή πλέκεται) το ίδιο με την προηγούμενη και την ακόλουθη, κάθε παράγραφος το ίδιο. Ένα κελάρυσμα θα έλεγα

πως ακούγεται με τις φράσεις του, όπως στις ηπειρώτικες ρεματιές της ιδιαίτερης πατρίδας του, μια ολοζώντανη γλωσσική νεοτριβή. Ο Χατζής είναι ατόφιος, δυνατός διηγηματογράφος, με υποταγή πρώτα στο γλωσσικό υλικό του ή γενικότερα στη γλώσσα και αργότερα «αρκετός», για να την ελέγξει και να της **επιβάλει** το προσωπικό του ύφος. Ένας διηγηματογράφος που είναι αληθινά κυρίαρχος της ελληνικής γλώσσας.

Z. Λορεντζάτος (2009). *Collectanea*. Αθήνα: Δόμος, 657 – 659 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Τι υποστηρίζει ο Δημήτρης Χατζής ότι πέτυχε γράφοντας λογοτεχνία «αργά και βασανιστικά»; (60 – 80 λέξεις)

(μονάδες 10)

B2.α. Να επισημάνετε δύο από τις διαρθρωτικές λέξεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο (Γέλασα ...έκφρασης) του κειμένου.

(μονάδες 2)

B2.β. Ποια σχέση συνοχής δηλώνει η κάθε διαρθρωτική λέξη;

(μονάδες 3)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να γράψετε από μία πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις (επισημαίνονται στο κείμενο με **έντονη γραφή**). Φροντίστε, ώστε μέσα από την πρόταση να γίνεται φανερή η σημασία της κάθε λέξης: **ομολογία, αντίληψη, συγκρότηση, προηγήθηκε, επιβάλει** (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος κλπ.)

(μονάδες 10)

Γ2α. Να δηλώσετε αν η χρήση της γλώσσας στην υπογραμμισμένη φράση: όργανο έκφρασης είναι κυριολεκτική/δηλωτική ή μεταφορική/συνυποδηλωτική.

(μονάδες 2)

Γ2β. Να γράψετε μία περίοδο λόγου 20-30 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τη λέξη όργανο κυριολεκτικά/δηλωτικά.

(μονάδες 3)